

Wiesław Fidecki

Starzenie się społeczeństwa wyzwaniem dla opieki pielęgniarskiej

---

Acta Scientifica Academiae Ostroviensis nr 28, 167-170

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wiesław Fidecki

*Zakład Pedagogiki i Dydaktyki Medycznej
z Pracownią Umiejętności Pielęgniarskich
Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa
Akademia Medyczna im. prof. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie*

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA WYZWANIEM DLA OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ

Wstęp

Starzenie się jest naturalnym procesem w życiu każdego człowieka. W procesie tym, zarówno wyobrażenia, jakie ma człowiek na temat swojego wieku, jak i oczekiwania, jakie sobie stawia pozostają w ścisłej zależności do jego stanu zdrowia oraz obrazu wytworzonego przez środowisko społeczne, w którym żyje [1].

Starzenie się społeczeństwa

Według Światowej Organizacji Zdrowia za granicę starości uznaje się wiek 65 lat. W roku 1995 odsetek ludzi w wieku powyżej 65 lat wynosił w Polsce 11,2%, a według prognoz w 2020 roku osiągnie wartość 15,9%. Kryteria WHO określają populację, jako starą jeśli co najmniej 7% jej członków osiągnie wiek powyżej 65 roku życia [2].

W Polsce również zaznaczył się proces starzenia społeczeństwa, a jego intensywność będzie rosła. W latach 1950-2000 liczba osób starszych wzrosła trzykrotnie, z czego w miastach blisko pięciokrotnie, a na wsi dwukrotnie. Polska należy zatem do grupy społeczeństw starych [3].

Zmiany dostrzegane są też w strukturze wieku osób starszych, rośnie udział osób w zaawansowanej starości, a spada ilość osób we wczesnej starości. Sprzyja to zwiększeniu się ilości osób niepełnosprawnych w zakresie funkcji fizycznych, psychicznych i emocjonalnych. Stanowi to problem ilości osób potrzebujących pomocy

opiekunów, zwiększa się zatem zapotrzebowanie na opiekę pielęgniarską.

Osoby starsze a opieka pielęgniarska

Wydłużający się okres życia osób w starszym wieku powoduje wzrost zapotrzebowania na opiekę pielęgniarską nad tymi osobami. Opieka ma na celu zapewnić odpowiednie warunki życia w tym okresie, właściwą pielęgnację ciała, pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bio-psycho-społecznych. Właściwe wsparcie duchowe może pomóc w znoszeniu trudów i ograniczeń wynikających ze stanu pacjenta, jak również cierpienia spowodowanego ewentualną chorobą.

Zmiany społeczne jakie zaszły w ostatnim czasie spowodowały, że opiekę na osobami starszymi sprawuje już nie tylko rodzina, ale istnieje cała grupa profesjonalistów, w tym grupa zawodowa pielęgniarek, przygotowanych do sprawowania opieki nad osobami starszymi.

W wyniku dynamicznego rozwoju gerontologii – gałęzi wiedzy zajmującej się procesami starzenia, zakres działań mających na celu pomoc osobom starszym ciągle się powiększa i pozwala lepiej sprostać wszechstronnym potrzebom tej grupy osób.

Celem opieki nad osobami starszymi jest uzyskanie poprawy jakości życia podopiecznych, dzięki udzielaniu im niezbędnej w tym okresie życia pomocy i opieki. Zadania opiekuńcze koncentrują się głównie na nauczaniu i promowaniu u podopiecznych sposobów działania prowadzących do jak największej ich samodzielności, stymulowanie zrozumienia i akceptacji sytuacji w jakiej się znaleźli, uświadamianie, że pomimo choroby i ograniczonej sprawności mogą nadal i powinni prowadzić aktywny i twórczy tryb życia [1].

Przygotowanie zawodowe pielęgniarek

W celu zapewnienia optymalnej opieki nad osobami w starszym wieku, konieczny jest zasób wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych pozwalający na profesjonalne wykonywanie świadczeń zdrowotnych dostosowanych do potrzeb odbiorcy usług. Ponadto osoby sprawujące profesjonalną opiekę geriatryczną muszą posiadać odpowiednie cechy charakteru takie jak: empatia, cierpliwość, tolerancja, troskliwość oraz wyrozumiałość, które ułatwią proces komunikowania

interpersonalnego i działania profesjonalnego we współpracy z osobą starszą

Profesjonalne przygotowanie pielęgniarek do opieki nad osobami starszymi rozpoczyna się już na poziomie kształcenia przygotowującego do zawodu (licencjat). W procesie kształcenia zawodowego w ramach opieki geriatrycznej studenci zdobywają wiedzę i umiejętności mające na celu przygotowanie do samodzielnego pielęgnowania osób starszych bez względu na miejsce i czas udzielania świadczeń zdrowotnych. Zakres przygotowania obejmuje:

- przygotowanie do sprawowanie opieki nad osobą zdrową, chorą, niepełnosprawną w starszym wieku w warunkach domowych, szpitalu, domu pomocy społecznej lub hospicjum,
- zapoznanie się ze standardami pielęgniarskiej opieki geriatrycznej w określonych stanach zdrowotnych osoby starszej,
- uwrażliwienie na terapeutyczne znaczenie kontaktu osoby starszej z innymi ludźmi,
- dobór form i metod pracy z osobami starszymi, umożliwiających skuteczność w uzyskaniu zmian w stanie zdrowia i zachowań zdrowotnych starszych pacjentów [4].

Kształcenie podyplomowe pielęgniarek umożliwia zdobycie wiedzy i umiejętności podczas specjalizacji z pielęgniarstwa geriatrycznego organizowanej przez ośrodki kształcenia podyplomowego, które rozszerzają zakres samodzielnych kompetencji zawodowych.

Środowiskowa opieka pielęgniarska

Wraz z wiekiem rośnie zapotrzebowanie na domową opiekę pielęgniarską. Pogarszanie się warunków życia, osamotnienie, izolacja, zubożenie i utrata samodzielności utrudnia funkcjonowanie osób starszych w środowisku życia. Dlatego duże znaczenie nabiera w tej sytuacji środowiskowa opieka pielęgniarska w zakresie rozpoznawania i zaspokajania potrzeb niepełnosprawnych osób starszych w ich środowisku domowym. Dokonujące się zmiany w systemie ochrony zdrowia oraz nowe regulacje prawne przyczyniły się do wzrostu kompetencji, uprawnień i autonomii zawodowej pielęgniarek środowiskowych [5].

Podsumowanie

Opieka nad ludźmi starszymi powinna być aktywna, wszechstronna i sprawowana profesjonalnie, w celu zachowania korzystnego dla ich zdrowia trybu życia, a także jego promowania, zapobiegania chorobom oraz leczenia występujących patologii. Należy podejmować wszechstronne działania mające zapewnić seniorom jak najwyższą jakość życia w środowisku domowym.

W miarę jak wzrasta liczba osób starszych, coraz bardziej staje się konieczne propagowanie kultury współżycia społecznego, która akceptuje i ceni starość, nie tylko z perspektywy grup zawodowych przygotowanych do opieki nad nimi, lecz także osób, które pozostają w otoczeniu osób starszych.

Literatura:

1. Schiefele J., Staudt I., Dach M.M., *Pielęgniarstwo geriatryczne*, Wydawnictwo Medyczne Urban & Partner, Wrocław 1998.
2. Doroszkiewicz H., Bień B., *Środowiskowa opieka pielęgniarstwa nad osobami w późnej starości*, „Gerontologia Polska” nr 11 (I) 2003, s. 22-26.
3. Halik J., *Starzy ludzie w Polsce – społeczne skutki starzenia się społeczeństwa*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2002.
4. Kachaniuk H., *Opieka nad zdrowiem osób starszych* (w:) red. Kulik T.B., Latałski M., *Zdrowie publiczne. Podręcznik dla studentów i absolwentów Wydziałów Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Akademii Medycznych*, Wyd. Czelej, Lublin 2002.
5. *Plan i program nauczania studiów licencjackich kierunku pielęgniarstwo*, Akademia Medyczna im. prof. Feliksa Skubiszewskiego Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Zaocznym, Lublin 2003.